

Skov 301 – Mols Bjerge

Af særligt beskyttede naturarealer i Mols Bjerge findes især overdrev og hede, eng, naturlige krat med bl.a. ene og naturskov af ældre eg og bøg mfl. Desuden mindre arealer med mose, strand, vandløb og småsøer. Endelig er en række plantager og åbne græsarealer udlagt til hhv. fremtidigt overdrev og selvgroet skov.

Arealtyperne fordeler sig på 451 ha overdrev og hede, 111 ha under naturskavsstrategien, 103 ha græsslette, 36 ha krat, 20 ha eng, 7 ha mose, 4 ha strand og 1 ha småsøer.

Der er et vist overlap mellem arealerne som skyldes, at ca. 35 ha af arealet udlagt som naturskov også er beskyttet som overdrev eller skovbevokset mose. Det samlede areal med særligt beskyttet natur (inkl. fremtidig natur) bliver derfor på 697 ha, hvilket svarer til 83 % af det samlede areal.

Distriktets arealer ligger alle indenfor Habitatområde nr. 186 – Mols Bjerge. Her forekommer følgende af de naturtyper og arter, som udgør udpegningsgrundlaget for habitatområdet:

Type 2130 – Stabile kystklitter med urteagtig vegetation

Type 3150 – Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks

Type 3260 – Vandløb med vandplanter

Type 4030 – Tørre dværgbusksamfund (heder)

Type 5130 – Enekrat på heder, overdrev eller skrænter

Type 6230 – Artsrige overdrev på mere eller mindre sur bund

Type 7140 – Hængesæk og andre kærksamfund dannet flydende i vand

Type 7220 – Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand

Type 7230 – Riggær

Type 9110 – Bøgeskove på morbund uden kristtorn

Type 9130 – Bøgeskove på muldbund

Type 9160 – Egeskove på mere eller mindre rig, ofte vandlidende jordbund

Type 9190 – Stillekeskove og krat på mager sur bund

Type 91E0 – Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Stor vandsalamander

De enkelte habitatnaturtyper og områder omfattet af biotopbeskyttelse efter naturbeskyttelseslovens § 3 er omtalt under de relevante af nedenstående 8 hovedtyper/dellokaliteter, som det er fundet hensigtsmæssigt at opdele området i. Skov- og Naturstyrelsen tilstræber, at nærværende naturplan for arealerne i Mols Bjerge, for så vidt angår den del der omfatter habitatnaturtyper indenfor habitatområde nr. 186, kan indgå som en del af den samlede naturplan for habitatområdet, som skal foreligge i 2009.

Den vigtigste naturplejeindsats i planperioden vil være fortsat afgræsning og rydning af opvækst af gyvel mm. Der skal desuden ske en udvidelse og sine steder intensivering af græsningen, bl.a. i forbindelse med konvertering af nåletræsplantager til åbne naturarealer.

1. Overdrev, heder og græssletter i statens del af Mols Bjerge

Afd. 608a, 610a, 611a, 612b, 630a, 631a, 633ac, 634b, 635a, 636c, 637a, 638def, 639a, 640def, 641a, 642a, 644ehj, 645ab, 646ab, 647a, 665a, 668a, 671a, 674d, 676b, 685ab, 687c, 688a, 689ab, 690b, 691a, 711h, 713a, 715a, 720a, 721b, 724abd, 725a, 730e, 740a, 759ab, 760b, 761ab, 762a, 764a, 767a, 768a, 780a, 781ad (ORE – 450.2 ha, SLE – 103.5 ha, HED – 1.1 ha), i alt 554.8 ha

På grund af de geologiske forhold og den relativt lave nedbør er sandede, tørre overdrev den mest udbredte naturtype i Mols Bjerge (enkelte steder findes overdrev på kalkrig bund, men ikke indenfor distriktets del af bjergene). Variationen indenfor naturtypen er dog alligevel stor, og distriktets overdrev kan deles i følgende hovedtyper efter driftshistorie:

1. Overdrev af meget lang kontinuitet, som enten aldrig eller kun for århundreder siden har været opdyrket. Områderne har desuden været i nogenlunde kontinuert græsningsdrift og har ikke været tilplantet med skov, sprøjtet eller gødsket. Aldrig opdyrkede overdrev kan især forekomme på de stejleste steder i terrænet, og vil ofte rumme store, jordfaste sten. Overdrev på tidligere ager, som er opgivet allerede i middelalder, kan undertiden kendes på spor af højryggede agre.
2. Tidligere agre som senest i løbet af 1900-tallet er opgivet og overgået til græsning. Anvendelse af gødning har været behersket (husdyrgødning), og der har ikke været sprøjtet. Sådanne overdrev er typisk stenfrie og ret jævne, evt. afgrænset af mere eller mindre tydelige dyrkningskanter, men har udviklet en egentlig overdrevsflora.
3. Agre, hvor korndyrkning mm. er opgivet indenfor de seneste årtier og som nu er omlagt til vedvarende græs. Der har tidligere typisk været anvendt både kunstgødning og sprøjtemidler, men dette er nu ophørt i en årrække, ligesom græsset ikke længere omlægges. Hvor sådanne arealer siden har været drevet med græsning og/eller høslæt vil en udvikling mod overdrev i princippet være i gang.
4. Afdrevne plantagearealer, som nu bliver afgræsset uden omlægning og gødskning mm. Træstød og især plantefurer vil længe være synlige, men som på nyligt opgivne agre vil en udvikling mod overdrev være i gang. Jordbundsforholdene vil være

anderledes end på tidligere ager med typisk en større mængde ophobet humus og lavere pH som følge af årtier med nåletræer på arealerne.

Hovedparten af de lysåbne, tørre arealer i distriktets del af Mols Bjerge er i nærværende driftsplan registreret som overdrev (ca. 450 ha, arealkode ORE på skovkortet). Det gælder alle arealer under ovenstående kategori 1 og 2, men også en del arealer fra kategori 3 og 4. Kun ganske lidt er registreret som hede (ca. 1 ha, arealkode HED), men det skal understreges, at mange af overdrevene rummer større eller mindre islæt af dværgbuske, især hedelyng, og at grænsen mellem overdrev og hede er særdeles flydende. De resterende, åbne arealer er betegnet som slette (ca. 103 ha, arealkode SLE), som hverken er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3 eller registreret som habitatnaturtype 6230 eller 4030. Da det er ønsket, at disse arealer på sigt skal udvikle sig til overdrev mm., behandles de efter de samme retningslinier, men gives i tilfælde af manglende plejeresourcer lavere prioritet.

Overdrev og sletter afgræsses ofte i sammenhæng med hinanden og med krat og skov, hvilket yderligere giver uskarpe grænser mellem de forskellige naturtyper, som desuden vil ændre sig over tid. Det gør en præcis arealkategorisering såvel vanskelig som mindre meningsfuld, men bør netop ses som en af de store natur- og landskabskvaliteter i Mols Bjerge. Det overordnede mål, som der er blevet arbejdet hen imod siden de første fredninger og statslige opkøb, er netop et varieret og dynamisk landskab, hvor de oprindelige natur- og kulturtyper uden skarpe skel udfylder hele landskabet i modsætning til det typiske billede herhjemme, hvor de ligger som isolerede øer i et intensivt udnyttet landskab. Udstrakte overgangszoner og dynamisk samspil mellem skov, krat, overdrev, hede, eng og vådområder skal være fremherskende elementer.

Plejen af overdrev foregår ved distriktets eget skovkvæg suppleret med bortforpagtning af arealer til såvel kvæg- som hestegræsning. Der suppleres med slåning og rydning af uønsket opvækst af buske og træer. Det drejer sig mest om selvsået nåletræ og ikke mindst gyvel, som er vanskelig at bekæmpe og kræver en stor, vedvarende indsats at holde i skak.

Et nyt element i plejen er ved at blive etableret i samarbejde med blandt andet Dansk Landbrugsmuseum, Gl. Estrup. Det drejer sig om etablering af såkaldte ”sandmarker”, hvilket vil sige små agre i overdrevet, som bliver dyrket med års mellemrum med lange, mellemliggende brakperioder. Formålet er dels at genindføre et autentisk landskabselement, dels at skabe levesteder for den artsrige ukrudts- og insektflora, som var almindelig i agerlandet før sprøjtemidlernes tid. Til formålet anvendes kun græsarealer, som endnu ikke har udviklet sig til overdrev.

Karsporeplanter Engelsød, Alm. Månerude, Alm. Padderok, Ager- Padderok, Lund-	Svingel, Rød- Svingel, Vej- Tandbælg	Kløver, Stribet Knavel, Flerårig Knopurt, Stor Kobjælde, Opret Kodriver, Hulkravet Kohvede, Kantet Kongepen, Alm. Krageklo, Mark- Kællingetand, Alm. Kørvel, Vild Limurt, Nikkende Løvefod, Glansbladet? Markarve Mjødurt, Knoldet Museurt, Liden Mælde, Svine- Mælkebøtte sp. Mælkeurt, Alm. Nellike, Bakke- Oksetunge, Læge- Okseøj, Hvid Perikon, Prikbladet Pileurt, Vej- Pimpinelle, Alm. Potentil, Sølv- Ranunkel, Bidende Ranunkel, Knold- Ranunkel, Lav Revling Rundbælg Rødknæ Røllike, Alm. Skjaller, Liden Skorsoner, Lav Skræppe, Kruket Sneglebælg, Humle- Snerle, Ager- Snerre, Gul Snerre, Hvid Snerre, Liden Snerre, Lyng- Snerre, Park- Stedmoderblomst, Alm. Stenbræk, Kornet Stenurt, Bidende Storkenæb, Blød Svinemælk, Ager- Syre, Alm.	Syde, Dusk- Tidsel, Ager- Tjærenellike Tormentil Torskemund, Alm. Tårnurt Vejbred, Glat Vejbred, Lancet- Vikke, Foder- Vikke, Muse- Vikke, Smalbladet Vikke, Tofrøet Vikke, Vår- Viol, Hunde- Viol, Krat- Visse, Engelsk Visse, Farve- Ærenpris, Læge- Ærenpris, Mark- Ærenpris, Tveskægget Øjentrøst, Spids
Enkimbladede Bunke, Bølget Bunke, Mose- Draphavre Dværgbunke, Tidlig Fløjlgræs Frytle, Mangeblomstret Frytle, Mark- Gulaks, Vellugtende Gøgelilje, Bakke- Havre, Dunet Havre, Eng- Hejre, Blød Hestegræs, Krybende Hundegræs, Alm. Hvene, Alm. Hvene, Sand- Hvene, Stortoppet Kamgræs Kattesæk Kvik, Alm. Rajgræs, Alm. Rapgræs, Alm. Rapgræs, Eng- Rapgræs, Enårig Rapgræs, Fladstrået Rottehale, Knold- Rævehale, Eng- Rørhvene, Bjerg- Sandsæk Siv, Lyse- Star, Alm. Star, Blågrøn Star, Hare- Star, Hirse- Star, Håret Star, Pille- Star, Sand- Star, Spidskapslet Star, Vår- Svingel, Bakke- Svingel, Fåre-	Tokimbladede Anemone, Hvid Bellis Blæresmelde Blåbær Blåhat Blåmunke Borst, Høst- Borst, Stivhåret Brandbæger, Alm. Brandbæger, Eng- Bynke-Grå- Bynke, Mark- Engelskgræs Evigheidsblomst, Gul Fladbælg, Gul Fladbælg, Krat- Fladstjerne, Græsbladet Flipkrave Fuglegræs, Alm. Fugleklo, Liden Gederams Gyldenris, Alm. Gæslingeblomst, Vår- Gåsefod, Hvidmelet Gåsemad, Alm. Hanekro, Alm. Hedelyng Hejrenæb Hindeknæ, Mark- Hyrdetaske Høgeurt, Alm. Høgeurt, Håret Høgeurt, Smalbladet Hønsetarm, Alm. Hønsetarm, Femhannet Hønsetarm, Storblomstret Klokke, Blå- Kløver, Bugtet Kløver, Fin Kløver, Gul Kløver, Hare- Kløver, Hvid- Kløver, Rød-	Træer og buske Ask Birk, Vort- Birk, Dun- Brombær Bævreasp Bøg Eg, Stilk- Ene Fyr, Skov- Gedeblad, Alm. Gyvel, Italiensk Hvidtjørn, Engriflet Hyld, Alm. Rose, Blød Filt- Rose, Blågrøn Rose, Hunde- Rose, Rynket Rose, Æble- Røn, Alm. Røn, Selje- Slåen Tornblad Tørst Æble, Skov-	

Samlet artsliste for hede/overdrev og græsslette i statens del af Mols Bjerge. Kilde: Rita M. Buttenschön.

Naturværdi: 1 **Plejebehov:** 1 i områder, hvor der skal etableres græsning, 2 i øvrige dele.

Målsætning: Fortsat pleje som hidtil af de velgræssede dele af overdrevs- og slettearealet. Forbedret pleje (øget græsningstryk og evt. slæt eller pletvis afbrænding) af områder med ophobet græsførne. Etablering af græsning på hidtil

ugræssede dele, herunder ryddede plantagearealer i takt med, at vegetationen etablerer sig ved naturlig indvandring. Rydning af uønsket opvækst af træer og buske.

2. Naturskov i Mols Bjerge

Afd. 610bcdefgh, 667a, 668bcdeghj, 671bc, 676ac, 677b (vestlige dellitra), 730abc, 690ac, 691bc, 722abcdef (KRT – 25.7 ha, EG – 17.4 ha, BØG – 7.4 ha, BIR – 2.0 ha, div. nål mm. – 20.2 ha), i alt 75.6 ha

Den samlede naturskovsudpegning i Mols Bjerge omfatter 111 ha, hvoraf 35 ha er overdrev og skovbevokset mose og derfor desuden er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Disse dele omtales under hhv. lokalitet 1, 3 og 6. Resten, dvs. hovedparten, er naturlige, selvgroede krat af bl.a. ene og bævreasp, ældre naturskov af eg, bøg og birk og endelig plantet skov af især nåletræ. I hovedsagen lades krat og gammel løvskov urørt eller drives som græsningsskov, mens de yngre bevoksninger af især nåletræ drives med plukhugst og gradvis vil ændre karakter mod løvskov af hjemmehørende arter.

Karsporeplanter	Blåmunke	Kohvede, Alm.	Torskemund, Alm.
Engelsød, Alm.	Brandbæger, Alm.	Kohvede, Kantet	Tårnurt
Mangeløv, Smalbladet	Brandbæger, Eng-	Krageklo, Mark-	Valmue sp.
	Bynke, Mark-	Kællingetand, Alm.	Vejbred, Lancet-
Enkimbladede	Dueurt, Glat	Kørvel, Vild	Vikke, Muse-
Bunke, Bølget	Fladbælg, Gul	Limurt, Nikkende	Vikke, Smalbladet
Draphavre	Fladbælg, Krat-	Mælde, Svine-	Vikke, Tofrøet
Dværgbunke, Tidlig	Fladbælg, Sort	Mælkebøtte sp.	Vikke, Vår-
Fløjlgræs	Fladstjerne, Græsbladet	Mælkeurt, Alm.	Viol, Krat-
Frytle, Håret	Fladstjerne, Stor	Nellike, Bakke-	Viol, Skov-
Frytle, Mangelblomstret	Flipkrave	Nellikerod, Feber-	Visse, Engelsk
Frytle, Mark-	Fuglegræs, Alm.	Nælde, Stor	Ærenpris, Læge-
Gulaks, Vellugtende	Galtetand, Skov-	Oksetunge, Læge-	Ærenpris, Mark-
Havre, Eng-	Gederams	Okseøje, Hvid	Ærenpris, Tveskægget
Hejre, Blød	Gedeskæg, Eng-	Perikon, Prikbladet	Øjentrøst, Kirtel-
Hundegræs, Alm.	Gulerod, Vild	Perikon, Smuk	
Hvene, Alm.	Gyldenris, Alm.	Pimpinelle, Alm.	Træer og buske
Hvene, Sand-	Gæslingeblomst, Vår-	Potentil, Sølv-	Ask
Hvene, Stortoppet	Hanekro, Skov-	Ranunkel, Bidende	Birk, Vorte-
Kvik, Alm.	Haremad	Ranunkel, Knold-	Brombær
Majblomst	Hedelyng	Rundbælg	Bævreasp
Rajgræs, Alm.	Høgeurt, Alm.	Rødknæ	Bøg
Rapgræs, Alm.	Høgeurt, Håret	Røllike, Alm.	Eg, Stilk-
Rapgræs, Eng-	Høgeurt, Smalbladet	Skjaller, Liden	Ene
Rapgræs, Fladstrået	Hønsetarm, Alm.	Skovstjerne	Fyr, Skov-
Rottehale, Knold-	Hønsetarm, Femhannet	Skovsyre	Gedeblad, Alm.
Star, Håret	Jordbær, Skov-	Snerle, Ager-	Gyvel
Star, Pille-	Klokke, Blå-	Snerre, Burre-	Hindbær
Star, Sand-	Kløver, Bugtet	Snerre, Gul	Hvidtjørn, Engriflet
Star, Spidskapslet	Kløver, Fin	Snerre, Hvid	Hyld, Alm.
Svingel, Bakke-	Kløver, Gul	Snerre, Lyng-	Kirsebær, Sur-
Svingel, Fåre-	Kløver, Hare-	Stedmoderblomst, Alm.	Rose, Hunde-
Svingel, Rød-	Kløver, Hvid-	Stenbræk, Kornet	Røn, Alm.
	Kløver, Rød-	Storkenæb, Blød	Slåen
Tokimbladede	Kløver, Stribet	Syre, Alm.	Tørst
Anemone, Hvid	Knopurt, Stor	Syre, Dusk-	Æble, Skov-
Blåbær	Kongelys, Mørk	Tidsel, Ager-	
Blåhat	Kongepen, Alm.	Tjærenellike	

Floraliste fra Skovbjerg, som er det mest artsrige naturskovsområde i Mols Bjerge. Kilde: R.M. Buttenschön.

Naturverdi: Skovbjerg 1, øvrig gammel løvskov og krat 2, nåleskov og yngre, plantet løvskov 3

Plejebehov: Græsningsskov 2, plukhugst og urørt 4

Målsætning: Bevaring af værdifuld naturskov og udvikling mod større naturindhold i øvrige dele.

3. Sydengen nedenfor Strandkær

Afd. 677ab (ENG – 12.7 ha, KRT – 5.9 ha), i alt 18.6 ha

Sydengen har været natureng med traditionel drift i form af årligt høslæt med eftergræsning frem til år 1900. Den blev da drænet og opdyrket til kornmark, hvilket fortsatte frem til 1970, hvorefter den frem til 1984 blev anvendt til græsproduktion og græsning med kalkning og årlig gødskning.

Fra 1984 har Sydengen atter været drevet ekstensivt med græsning i en variabel periode efterår/vinter/forår uden kalkning, gødskning og omlægning. Engen har siden undergået en langsom udvikling mod højere antal arter og højere artstæthed.

Den sydlige del af engen (afd. 677b) var oprindelig hede og har ikke været opdyrket; den er i dag et græsset enebærkrat, som er udlagt som græsningsskov under naturskogsstrategien.

Karsporeplanter	Svingel, Blågrøn	Høgeurt, Smalbladet *	Snerre, Gul
Mangeløv, Alm. *	Svingel, Eng-	Hønsetarm, Alm.	Snerre, Lyng- *
Padderok, Ager-	Svingel, Rød-	Hønsetarm, Femhannet	Storkenæb, Blød
	Sødgræs, Manna-	Kløver, Fin	Syre, Alm.
	Trehage, Kær-	Kløver, Gul	Syre, Dusk-
Enkimbladede		Kløver, Hare-	Tidsel, Ager-
Bunke, Bølget *		Kløver, Hvid-	Tidsel, Horse-
Bunke, Mose-	Tokimbladede	Kløver, Rød-	Tidsel, Kær-
Draphavre	Bellis	Kløver, Stribet	Tormentil *
Fløjlgræs	Borst, Høst-	Kongepen, Alm.	Torskemund, Alm.
Frytle, Mark-	Brandbæger, Eng-	Kohvede, Alm. *	Tvetand, Rød
Gulaks, Vellugtende	Brunelle, Alm.	Kællingetand, Alm.	Vejbred, Glat
Hejre, Blød	Bynke, Grå-	Kællingetand, Sump-	Vejbred, Lancet-
Hestegræs, Krybende	Bynke, Mark-	Kørvel, Vild	Vejsennep, Rank
Hundegræs, Alm.	Dueurt, Dunet	Mynte, Ager-	Vikke, Muse-
Hvene, Alm.	Dueurt, Glat	Mynte, Vand-	Vikke, Smalbladet
Hvene, Kryb-	Dueurt, Kirtel-	Mælde, Svine-	Vikke, Tofrøet
Kogleaks, Børste-	Dueurt, Kær-	Mælkebøtte sp.	Visse, Engelsk *
Kvik, Alm.	Dueurt, Lodden	Nælde, Stor	Ærenpris, Glat
Rajgræs, Alm.	Engkarse	Pileurt, Snerle-	Ærenpris, Læge-
Rapgræs, Alm.	Firling, Alm.	Pileurt, Vand-	Ærenpris, Mark-
Rapgræs, Eng-	Fladstjerne, Græsbladet	Pileurt, Vej-	Ærenpris, Tveskægget
Rottehale, Eng-	Fladstjerne, Stor *	Potentil, Gåse-	
Rævehale, Eng-	Flipkrave	Potentil, Sølv-	Træer og buske
Rævehale, Knæbøjet	Forglemmigej, Forsk.farv.	Ranunkel, Bidende	Birk, Vorte- *
Siv, Glanskapslet	Forglemmigej, Sump-	Ranunkel, Lav	Brombær *
Siv, Tudse-	Fuglegræs, Alm.	Rødknæ	Eg, Stilk- *
Star, Hare-	Gederams *	Rødtop, Mark-	Ene *
Star, Håret	Haremad	Røllike, Alm.	Gedeblad, Alm. *
Star, Pille- *	Hedelyng *	Skræppe, Kruset	Hvidtjørn, Engriflet *
Star, Sand *	Hyrdetaske	Snerre, Burre-	Æble, Skov- *
Sumpstrå, Alm.	Høgeskæg, Grøn		

Flora på engen i afd. 677ab. De med * mærkede arter forekommer kun i enekrat i engens sydlige del (677b). Rita M. Buttenschøn 2002.

Naturværdi: 1 Plejebæhov: 2

Målsætning: Bevaring af eng og græsset enekrat.

4. Kystarealer ved Ebeltoft Vig – Strandkær Strand og Bogens Vig

Afd. 678abc, 740ab (EG – 2.8 ha, BIR – 0.5 ha, STG – 3.0 ha, SLE – 4.8 ha, STB – 0.6 ha), i alt 11.7 ha

Strandarealer som primært skal sikre offentligheden strandadgang og bademuligheder. Nærmest vandet forekommer sand- og stenstrandsvegetation. På det nordlige areal (afd. 678) desuden grønsværklit, lidt kysthede og ældre naturskov med især eg og birk. På det sydlige delareal (afd. 740) findes ugræsset strandeng, et tidligere dyrket areal udlagt til vedvarende græs og lave klitter.

Enkimbladede	Engelskgræs	Pimpinelle, Alm.	Visse, Engelsk
Bunke, Bølget	Gyldenris, Alm.	Revling	
Kvik, Alm.	Hedelyng	Røllike, Alm.	Træer og buske
Marehalm	Høgeurt, Håret	Skjaller sp.	Birk, Vorte-
Star, Sand-	Høgeurt, Smalbladet	Skræppe, Kruset	Bævreasp
Svingel, Rød-	Kamille, Strand-	Skt. Hansurt	Eg, Stilk-
Svingel, Strand-	Kløver, Hare-	Snerle, Ager-	Ene
Tagrør	Kløver, Rød-	Sodaurt	Fyr, Skov-
	Kongepen, Alm.	Strandarve	Gedeblad, Alm.
Tokimbladede	Kællingetand, Alm.	Strandkål	Rose, Rynket
Blåmunke	Mælde, Strand-	Svinemælk, Ager-	Røn, Alm.
Bynke, Grå-	Nellike, Bakke-	Vejbred, Strand-	

Flora på kystarealerne ved Ebeltoft Vig, SNS 17.09.2007.

Naturværdi: 2 Plejebestand: 4

Målsætning: Bevaring af naturlig strandvegetation. Rynket rose bekæmpes. Ved Strandkær Strand (afd. 678) forhindres skoven i at erobre yderligere terræn fra hede og klit.

5. Langemosen

Afd. 667k, 668f (MOS – 1.5 ha)

Langemosen er et såkaldt ekstremfattigkær, dvs. en meget næringsfattig mose med en speciel, artsfattig vegetation af nøjsomme planter. Langemosen er dannet i et langstrakt dødishul, som oprindeligt har været en sø, der er blevet fyldt op med tørv og overvokset af hængesæk.

Mosen har en vådere kantzone, mens selve mosefladen er svagt hvælvet og dannet af tørvemos og kæruld med mange soldug og kun få andre arter. Den er tilsyneladende i indledningsstadiet til dannelse af en egentlig højmose. Kantzonen er domineret af lysesiv og næbstar med opvækst af især birk. På selve mosefladen ses spredt opvækst af birk og enkelte fyr.

Karsporeplanter	Star, Alm.	Soldug, Rundbladet	Mosser
Mangeløv, Bredbladet	Star, Grå	Tranebær	<i>Aulacomnium palustre</i>
Mangeløv, Smalbladet	Star, Næb- Star, Tråd-		<i>Pohlia nutans</i>
Enkimbladede		Træer og buske	<i>Polytrichum commune</i>
Blåtop	Tokimbladede	Birk, Dun-	<i>Polytrichum strictum</i>
Bunke, Bølget	Bukkeblad	Birk, Vorte-	<i>Ptilidium ciliare</i>
Bunke, Mose-	Fredløs, Dusk-	Eg, Stilk-	<i>Sphagnum cuspidatum</i>
Dunhammer, Bredbladet	Gederams	Fyr, Bjerg-	<i>Sphagnum fallax</i>
Hvene, Hunde-	Hedelyng	Gedeblad, Alm.	<i>Sphagnum fimbriatum</i>
Hvene, Kryb-	Klokkelyng	Gran, Rød-	<i>Sphagnum magellanicum</i>
Kæruld, Smalbladet	Kragefod	Pil, Grå-	<i>Sphagnum palustre</i>
Kæruld, Tue-	Revling	Pil, Øret	<i>Straminergon stramineum</i>
Siv, Lyse-		Tørst	

Floraliste fra Langemosen, Mette Risager 1992, Århus Amt 2002, Novana

Naturværdi: 1 Plejebenhov: diskuteres på Natura-møde, hedelyng væk?

Målsætning: Bevaring af ekstremfattigkær

6. Moser ved Femmøller

Afd. 607a, 612ac (EL – 3.9 ha, MOS – 0.8 ha, ENG – 0.7 ha), i alt 5.3 ha

Varieret og artsrigt mose-/engområde som er kildeområde for Mølleå, i hvilken Femmøllers fire møller er opstemmet. Centralt i området og mod syd findes ellemose på frodig og meget våd vældbund. En del af ellene har været stævnet for længe siden og der er et tæt system af gamle enggrøfter. Ellemosen er udlagt som urørt naturskov. Mod nordvest findes et endnu delvis lysåbent mose- og engområde under tilgroning.

Karsporeplanter	Star, Hare-	Kløver, Bugtet	Trævlekrone
Fjerbregne	Star, Håret	Kløver, Rød	Vandkarse
Mangeløv, Alm.	Star, Kær-	Korsknap	Vikke, Muse-
Mangeløv, Bredbladet	Star, Næb-	Kællingetand, Sump-	Vorterod
Mangeløv, Smalbladet	Star, Top-	Løgkarse	Ærenpris, Tykbladet
Padderok, Ager-	Star, Toradet	Milturt, Alm.	
Padderok, Dynd-	Sumpstrå, Alm.	Milturt, Småbladet	Træer og buske
Padderok, Kær-	Svingel, Kæmpe-	Mjødurt, Alm.	Ask
	Tagrør	Mynte, Vand-	Bened
Enkimbladede		Natskygge, Bittersød	Birk, Dun-
Andemad, Liden	Tokimbladede	Nellikerod, Eng-	Brombær
Bunke, Mose-	Anemone, Hvid	Nælde, Stor	Bævreasp
Dunhammer, Bredbladet	Angelik	Pileurt, Vand-	Bøg
Fløjlgræs	Baldrian, Hyldebladet	Potentil, Gåse-	El, Grå-
Frytle, Mangeblomstret	Bjørneklo, Alm.	Pragtstjerne, Dag-	El, Rød-
Gøgeurt, Maj-	Brøndkarse sp.	Ranunkel, Bidende	Elm, Skov-
Hestegræs, Krybende	Dueurt, Kantet	Ranunkel, Lav	Gedeblad, Alm.
Kogleaks, Skov-	Dueurt, Kær-	Ranunkel, Tigger-	Hassel
Miliegræs	Dueurt, Lodden	Sideskærm	Hindbær
Rajgræs, Alm.	Fladbælg, Gul	Skræppe, Butbladet	Pil, Grå-
Rapgræs, Alm.	Fladstjerne, Stor	Snerre, Burre-	Pil, Femhannet
Rævehale, Eng-	Fladstjerne, Sump-	Snerre, Kær-	Ribs
Rørgræs	Forglemmigej, Sump-	Storkenæb, Stinkende	Solbær
Siv, Knop-	Fredløs, Alm.	Sværtvæld	
Siv, Lyse-	Hanekro, Skov-	Syre, Alm.	Tidligere bl.a. fundet
Star, Akselblomstret	Hjortetrøst	Tidsel, Ager-	Bukkeblad
Star, Alm.	Høgeskæg, Kær-	Tidsel, Kær-	Mangeløv, Kær-
Star, Alm. var. <i>recta</i>	Hønsetarm, Alm.	Tidsel, Kål-	
Star, Grå	Kabbeleje, Eng-	Tormentil	

Floraliste fra eng og mose i afd. 607 og 612, SNS 30.05.2007, Århus Amt 2002, tidligere fund Århus Amt 1995.

Naturværdi: 1 Plejebenhov: 1 i afd. 607a og 612c, 4 i 612a

Målsætning: Rydning og etablering af græsning for at bevare/genskabe lysåben eng og mose i 607a og 612c. Bevaring af urørt ellemose i 612a.

7. Engparceller i Tømmerkær

Afd. 613a, 615ab (ENG – 5.5 ha, EL – 0.6 ha), i alt 6.1 ha

Tømmerkær har været drænet og opdyrket og udnyttes i dag som græsmarker/kulturenge. På distriktets to parceller er omlægning og gødskning mm. ophørt. Længst i syd ligger en lille, længe urørt ellemose.

Naturværdi: 3? Plejebenhov: 2?

Målsætning: Bevaring af enge ved græsning.

8. Øvrige § 3-beskyttede arealer i Mols Bjerge

Afd. 609b, 634c, 645e, 685c, 730d, 782b (SØ – 1.0 ha, ENG – 0.9 ha)

Af øvrige § 3-beskyttede områder i Mols Bjerge findes mølledamen ved Kjærris Mølle, 4 småsøer spredt på overdrevet og en engparcel nord for Bogens Sø.

Naturværdi: 3 **Plejebehov:** Søerne 4, engen 2

Målsætning: Bevaring af mølledam, øvrige småsøer og græsset eng.
